

LISE GROTH'S SLÆGT.

Af *Thorvald Lindhard*.

Min farmor *Elisabeth Pauline Groth*, kaldet *Lise Groth*, er født i Store Grønnegade 182 i Kjøbenhavn den 25de oktober 1805 som datter af optiker *Peter Thomsen Groth* og hustru, *Arine Fischer*. Hun blev tidligt forældreløs, da faderen paa professionens vegne af regeringen sendtes til Vestindien, hvor han faa aar efter døde. Hendes moder og lille søster, der fulgte efter faderen, druknede paa vejen. En halv snes aar gammel stod Lise Groth ene tilbage. Hun blev optaget i huset hos en slægtning, vajsensusapoteker, cancelliraad, *Jens Peter Groth*, der ligesom Lises far var fra Svendborg. Snart skiftede hun dog atter hjem, idet hun kom i huset hos apotekerens svoger grosserer *Arntz*, der ejede en gaard i Høsterkøb. I dette gæstfri hjem, hvor flere af kunstens udøvere samledes, tilbragte hun sin ungdom. Blandt gæsterne var blomstermaleren, professor *Jensen*, billedhuggeren, professor *H. V. Bissen* eller »Gamle Bissen«, der tegnede et portræt af hende, der i gengivelse er spredt blandt hendes efterkommere. Endvidere Kgl. syngemester prof. *Zink*, der uddannede hende i sang. Hun havde en stor og smuk sangstemme, som hun besad omtrent usvækket til det sidste. Senere kom hun i huset hos sin ældre plejesøster, fru *Hoyer*, Frederiksdal ved Grenaa. Her traf hun sin tilkommende, *Johannes Lindhard*, der var seminarist fra det nærliggende Lyngby seminarium, og som nu var huslærer paa Frederiksdal. Den 4de maj 1830 blev de gift i Kjøbenhavn, samme aar som han var blevet kaldet til lærer og kirkesanger i Højberg ved Viborg, og her boede de til hans død i 1865. Sine sidste aar boede hun hos sin ældste søn, min far, købmand *S. J. Lindhard* i Dalby, Fakse Herred. Her døde hun i maj 1876.

Lise Groths far, *Peter Thomsen Groth*, er født i Øverste Ørkilds vandmølle ved Svendborg den 5te maj 1776 som søn af mølleren, *Peder Thomsen* og hustru, *Gjertrud Groth*. Han blev ligesom datteren meget tidlig forældreløs, og blev opdraget hos sin mormor, købmand *Peder Groths* enke, der levede i Svendborg indtil 1789, og senere maaske hos vajsensusapotekerens far, *Simon Groth*, der var toldinspektør i Svendborg, og som selv havde en

stor børneflokk. Det har ikke været bekendt i min slægt, hvilket slægtskab der bestod, eller om der i det hele var slægtskab, mellem Lise Groth og vajsenshusapotekeren, og jeg har derfor sat mig til opgave at klare dette spørgsmaal, ikke mindst i erkendelse af den gæstmildhedens og slægtsfølelsens aand, der øjensynlig har besjælet apotekerens slægt saavel overfor min farmor som overfor hendes far. Og slægtsblodet, det være sig aldrig saa tyndt, har dog vist sig at være tykkere end vand.

I den gæve stad, Assens, var forholdene iflg. Laurits Maaløes bog i midten af det syttende aarhundrede ret primitive paa flere omraader. I 1636 kunde Kgl. Majestæts jægermester, velbyrdige hr. *Otto Tetzmo* med velbyrdige *Henning Walkendorffs* heste og vogne ikke faa »lossement« i Assens by. Byfogeden maatte skaffe plads. Senere kommer Henning Walkendorff, og det samme gentager sig. Byfogden kræver da, at der i henhold til Kgl. forordning (Erik Glipping 1283) ordnes visse aabne lossementer. I 1643 fritages en borger, *Jens Pedersen*, for indkvartering og anden borgerlig tyngde imod at holde aabent herberg for adel og uadel. Det har altsaa ikke været nogen attraaværdig stilling at være gæstgiver dengang. Men svenskernes ødelæggelse af byen i 1658 synes at have bragt liv og trivsel i forretningslivet, ogsaa i gæstgiveriet, der i 1662 synes at have faaet en betydelig økonomisk værdi. Man paabyder nemlig byens to gæstgivere, at forlange pas af alle gennemrejsende og opgive gæsternes navne til byfogden, og overtrædelse straffes bl. a. med bevillingens fortabelse. Den maa jo dog altsaa have været noget værd. De to gæstgivere var *Ludvig Koch*, der tillige var indehaver af færgeriet, Assens-Aarøsund, og *Jens Johansen (Groth)*. Der var altsaa aabenbart kommet orden i gæstgiveriet. Men kæmnervæsenet var forvirring. I 1679 stævnedes magistraten ikke færre end 7 forhenværende kæmnerne »imod dom og regnskabs aflevering«. Blandt disse 7 var Jens Groth, der dog ligesom de fleste af de 7 synes at have affundet sig i mindelighed med magistraten. Deres forsyndelse har formentlig bestaaet i, at de har været ukyndige i regnskabsvæsen og blandet deres egne penge sammen med byens, og regnskabet har maaske, naar det gik højt, været skrevet med kridt paa bjælken. Samme aar ses af raadstueprotokollen, at stadskaptajn Jens Johansen Groth som befuldmægtiget for en apotekersvend fra Fredericia kræver, at der ikke sker denne »noget indpas udi« oprettelsen af et apotek i byen. Man tager næppe fejl i, at disse tre Jens'er er samme person, hvis fulde navn altsaa var Jens Johansen Groth, og man kan maaske herigennem danne sig billedet af en mand, der har levet med i byens genopbygning efter svenskekrigen, og som har gjort sin indsats med mere eller mindre held paa forskelligt hold. Og han endte altsaa som chef for bysvendene, som der sikkert har været

haardt brug for i de tider. Som et minde fra denne genopbygningsperiode staar endnu Willemoeses hus paa hjørnet af Østergade og Kindhestegade, det er bygget 1676.

Hvorfra stadskaptajn *Jens Johansen Groth* skrev sig, ved jeg intet om. Maaske er han selv indvandret fra Holland, hvor hans slægts vugge jo maa formodes at have staaet. Maaske stammer han fra en hollandsk skipper, der er strandet paa den fynske kyst, maaske fra en sømand, der har lagt bi hos en bredbovet skipper-enke, eller — det lyder mere poetisk — der er blevet blændet af et blaaøjet blinkfyr ved Assens havn, som han er fløjet imod, og ved hvis fod han er blevet liggende til sine dages ende, og maaske stammer han fra en »hollænder« paa en af de omliggende herregaarde. At stadskaptajnen har haft en kone, er jeg klar over, men jeg ved intet andet om hende, og jeg vil derfor holde mig til børnene.

Af disse har han ihvertfald haft to, nemlig sognepræsten i Haarby, *Berthel Jensen Groth*, og hans yngre bror, degnen i store Rise, *Johan Jensen Groth*. Men jeg mener ogsaa, at han maa have haft en søn, *Jørgen Jensen Groth*, da en ung mand ved navn Jens (Jørgensen) Groth er lærer i Ærøskøbing. Muligvis har han ogsaa haft en datter *Maren* eller *Karen*. Sandsynligvis har han haft endnu flere børn, ihvertfald maa han jo have haft en ældre Johan, opkaldt efter farfaderen, men han maa være død, forinden ovennævnte Johan, der er den yngste, blev født. Men lad os nøjes med de andre fire:

1. *Maren (Karen) Jensdatter Groot (Groth)*, gift 1/11 1679 med kapellan ved Vor Frue i Odense *Jørgen Clausen (Sebbelov)*.
2. (*Jørgen Jensen Groth*)

Søn: *Jens Jørgensen Groth*, f. i Odense 14/3 1682, stud. fra Odense 1702, fadder i Store Rise kirke 27/4 1703 (studiosus Jens Groth fra Ærøskøbing), kandidat 1705, forfatter af en bryllupsvis 1707 (Jens Groth), inspektør paa Walkendorffs kollegium 1708, sognepræst for Stadager og Nørre Kirkeby 1709. Druknet sammen med sin hustru ved overfarten til Gaabense 1711.

3. *Berthel Jensen Groth*, f. i Assens 1650—55, stud. Odense 1672, hører i Odense 1674, kapellan i Haarby 1687, sognepræst samme steds 1689 (ordineret af Jens Bircherod i Odense Vor Frue 27/1 1689), gift 19/11 1689 med *Dorothea Pedersdatter Bering*.

Datter: *Vita Berthelsen Groth*, f. 1691, d. 1741, gift med sin fætter, sognepræst i Ollerup, *Vitus Jensen Bering*. I dette ægteskab var der 18 børn, 9 sønner og 9 døtre. Vitus Bering var søn af den ikke saa lidt uheldige sognepræst *Jens Pedersen Bering* i Husby, og har formodentlig været i

slægt med historikeren *Vitus Bering*, f. i Viborg 1617 og den berømte horsensskipper *Vitus Bering*, f. 1681, som har været omtrent jævnaldrende med præsten. Se iøvrigt Wi-bergs præstehistorie.

4. *Johan Jensen Groth*, f. i Assens 1660—65. D. 9/7 1683 finder vi ham ved Kiels universitet som Johannes Grooth fra Odense, hvor han formodentlig ligesom broderen har gaaet i skole. Senere indskrives han ved Kjøbenhavns universitet, hvor hans studier maa være afsluttet senest 1687. Muligvis har broderen, Berthel, haft en vis indflydelse paa Johans liv. Han skriver nemlig i 1687 et brev til ovennævnte *Jens Bircherod*, bispemanuensis hos biskop *Kingo* i Odense, og som han synes at være bekendt med fra tidligere tid, hvori han beder ham gøre noget for hans lille bror, som trænger til en stilling. Hvorvidt det frugtede, ved jeg intet om, men usandsynligt er det ikke. Ærø, hvor Johan henlevede sit Liv, hørte til visse tider og med forskellige sogne dels under hertugdømmerne, og dels under kongeriget, og Store Rise sogn hørte vistnok paa daværende tidspunkt samtidigt under hertugen og under Odense bispestol. Muligvis har der ogsaa været andre veje, idet en vis *Thorsenius*, provstesøn fra Ærø, paa samme tid var hører ved skolen i Assens.

Hvorom alting er, finder vi den 4/11 1687 studiosus Johan Groth fra Assens som fadder i Bregninge kirke paa Ærø, og den 20/9 1688 staar *Mette Johan Groths* fra Tranderup præstegaard fadder samme steds. Johan maa da have boet i Tranderup præstegaard, men om han har været kapellan eller maaske informator for nogen af præstens børn, og om hans vielse maaske har fundet sted i Tranderup kirke, og hans ældste børn muligvis døbt der, kan ikke siges, da Tranderup kirkebog er brændt formentlig omkring 1731, da den nye kirkebog begynder. Men sandsynligheden taler for, at han har haft sit tilhold og sin virksomhed i præstegaarden, indtil han i 1698 9de søndag efter Trinitatis kaldes til degn i nabo-sognet, Store Rise, et af landets rigeste degnekald, hvortil ogsaa hørte handelspladsen Marstal, der senere er udskilt. Paa dette tidspunkt maa han have haft mindst 5 børn, og i Store Rise er flokken blevet forøget med mindst 5 til.

Præstefolkene i Tranderup præstegaard var fra ca. 1660 til 1710 provst *Simon Christensen* og hustru *Anne Marie*. Naar man nu ser hen til Johan Groths eller ihvertfald hans kone, Mettes, ophold i Tranderup præstegaard, og til, at Johan Groths formentlig ældste datter hedder Anne Marie, ligesom hans ældste eller maaske næstældste søn hedder *Simon*, saa ligger det meget nær at antage, at Mette Johan Groths i Tranderup præ-

stegaard, er præstens eller altsaa provst Simon Christensens datter.

Johan Groth og hans kone levede i Store Rise indtil 1741, da han overdrog embedet til sin efterfølger. Deres senere tilværelse kendes ikke, og de ses ikke at være begravede i Rise sogn. Som allerede nævnt var Johan Groths embede et efter datidens forhold fedt degneembede, og det rigelige degnekorn stak mange i øjnene. Bl. a. søgte rektor ved Ærøskøbing latin-skole, *Hans Knudsen*, gentagende gange at faa tilkendt en del deraf til sin skole, men alle gode magter stod Johan Groth bi, baade hertugen, biskoppen, sognepræsten og sognemændene, og han beholdt sit degnekorn ubeskaaret. Læs iøvrigt herom i: Lærer Eriksen, Jegerup, »Degnehistorier fra Rise Sogn« i Svendborg Amts historiske Samfunds aarsskrift for 1931.

Rækkefølgen af Johan Groths 5 ældste børn kendes ikke nøjagtig, kun ved jeg, at sønnerne *Jens* og *Peder* efter aldersangivelsen ved deres begravelse er født hhv. ca. 1693 og ca. 1695. Datteren *Anne Marie* bliver 1711 gift med provst Christensens eftermand, og maa formodes at være den ældste af børnene, dernæst kommer sandsynligvis sønnen *Simon*, og disse to maa være født mellem 1688 og 1693. Yngst af de 5 bliver saa datteren *Anne Cathrine*, der maaske er opkaldt efter sin farmor i Assens; hun blev gift i 1720. Børneflokkens ser derefter saaledes ud, hvoraf Jens og Peder har størst interesse, da det er fra dem, at hhv. vajsensusapotekeren, Jens Peter Groth og min farmor Lise Groth nedstammer:

1. *Anne Marie Groth*, gift 28/11 1711 m. *Rasmus Bahnsen*, sognepræst i Tranderup.
2. *Simon Groth*.
3. *Jens Johansen Groth*, f. ca. 1693, død 1778 som tingskriver i Marstal efter først at have været hjælpedegn hos sin far. Gift 28/11 1724 m. *Anne Cathrine Rabe*, f. 1703, d. 1776, datter af »hollænder« paa Graasten (Ærø), *Jacob Rabe*. 7 børn:
  - a. *Sophie Margrethe Groth*, f. 1726, gift 22/1 1744 m. *Jep Bøtkier (Butcher)*, f. 1702, d. 1769, degn i Tranderup. 5 børn:
    - Anne Cathrine*, f. 1745.
    - Peder Johansen*, f. 1751.
    - Anne Charlotte*, f. 1756.
    - Jens Jacobsen*, f. 1759.
    - Simon*, f. 1764.
  - b. *Sophie Amalie Groth*, f. 1728, død ugift.
  - c. *Johan Groth*, fuldmægtig ved enkedronningens sølv-taffel.

- d. *Mette Marie Groth*, gift m. humlefører i Sundsmark paa Als *Hans Clausen Mohr*.
- e. *Elisabeth Charlotte Groth*, f. 1739, gift m. *Morten Birchholm* i Ærøskøbing.
- f. *Johanne Antoinette Groth*, f. 1743, gift m. skipper *Marcus Nagel* i Ærøskøbing.
- g. *Simon Peter Groth*, f. 1747 i Marstal, d. 1812 i Ødis. Som ung var han karl ved kongens sølvtaffel, senere toldinspektør i Svendborg og sidst toldkasserer i Køge. Gift m. *Dorothea Magdalene Müller*. 7 børn:
Anna Marie Groth, f. 1780, gift m. urtekræmmer *Grave*.
Hans Henrik Groth, f. 1781, d. 1848. Fabrikant og major.
Cathr. Elisabeth Groth, f. 1782, gift m. *Hans Eiler Wolf*, sognepræst i Maugstrup.
Sophie Hedevig Groth, f. 1785.
Jens Peter Groth, f. 1787, d. 1832. Vajsenhusapotheker, cancelliraad, gift m. *Cathrine Marie Magdalene Arntz*. (4 børn).
Ingeborg Charlotte Groth, f. 1789.
Carl Severin Groth, f. 1792, bogholder, kaptajn, d. 1856.
4. *Peder Johansen Groth*, f. ca. 1695, d. 1768, købmand i Svendborg, gift 1: (15/8 1727) *Anne Marie Nielsdatter*, d. 1741, datter af skipper og kirkeværge *Niels Andersen* og hustru *Pernille Nielsdatter*. 5 børn, a—e. Gift 2: *Kirsten Olesdatter*, f. ca. 1723, d. 1789. 5 børn, f—k.
- a. *Pernille Groth*, f. 1728.
- b. *Niels Groth*, f. 1730, d. 1789, købmand i Svendborg.
- c. *Johan Groth*, f. 1732, gift m. .... En datter:
Maren Groth, gift m. inspektør *Pedersen*, Maribo.
- d. *Anders Groth*, f. 1736 (tvilling).
- e. *Mette Marie Groth*, f. 1736 (tvilling), gift m. tobaksspinder *Christopher Jacobsen*, Svendborg.
- f. *Anna Maria Groth*, f. 1746.
- g. *Anna Maria Groth*, f. 1748, gift m. *Kærbjerg (Kasbjerg)*, Kbh.
- h. *Gjertrud Groth*, f. 1749, gift m. *Peder Thommesen*, møller paa Øverste Ørkilds vandmølle ved Svendborg. 3 børn:
Peter Thomsen Groth, f. 1776, optiker, gift m. *Arine Fischer*. 1 datter:
Pauline Elisabeth Groth, f. 1805, gift m. *Johannes Lindhard*, f. 1806.

Anne Kirstine Pedersdatter, f. 1778.

Simon Groth Pedersen, f. 1779.

- i. *Oluf Groth, f. 1751, købmand i Rødby.*
  - k. *Simon Groth, f. 1755.*
  - 5. *Anne Cathrine Groth, gift 12/6 1720 m. Erik Leuchart af Marstal.*
  - 6. *Andreas Brandt Groth, f. 1700, d. 1754, gaardejer i Dunkjær. Gift 1: 24/6 1724: Karen Thomasdatter, f. 1699, d. 1728, 2 børn: a—b. Gift 2: Gertrud Jeppesdatter, 3 børn: c—e. Andreas Brandt Groth er opkaldt efter sognepræstens søn, som netop var død. Hans efterkommere af navn Groth menes endnu at leve i Rise sogn. Hans børn var:*
    - a. *Johan Andreasen Groth, f. 1726, d. 1774, boelsmand i Dunkjær, gift m. Ingeborg ....., 3 børn:*
      - Andreas Groth, f. 1760.*
      - Rasmus Groth, f. 1763.*
      - Jens Groth, f. 1765.*
    - b. *Mette Cathrine Groth, f. 1727, gift 28/1 1750: enke-mand Christen Andersen, Tranderup.*
    - c. *Karen Groth, f. 1731.*
    - d. *Anne Marie Groth, f. 1733.*
    - e. *Jens Andreasen Groth, f. 1735, gaardmand i Dunkjær. Gift 1 24/2 1761 m. Maren Hansdatter, d. apr. 1768, 4 børn. Gift 2 22/9 1768 m. Cathrine Jensdatter fra Lille Rise.*
      - Andreas Jensen.*
      - Hans Jensen.*
      - Jens Groth Jensen.*
      - Mette Marie Jensdatter.*
- (Maa alle være født mellem 1761 og 1768).
- 7. *Jørgen Groth, f. 1703.*
  - 8. *Hans Christian Groth, f. 1705, d. 1763, købmand i Ærøskøbing. Gift 1: 13/6 1734 m. Mette Jensdatter (maaske datter af Jens Lassen Brand, der var forlover), 5 børn, a—e. Gift 2: 19/7 1759 m. Anne Marie Hansdatter fra Ærøskøbing.*
    - a. *Jens Hansen Groth, f. 1740.*
    - b. *Johan Hansen Groth, f. 1743, gift 24/2 1778 m. Ellen Henriksdtr. fra Ærøskb. Johans forlover var Johan Groth Clausen, formentlig hans fætter og søn af Mette Marie Groth og humlefører Hans Clausen Mohr.*
    - c. *Simon Hansen Groth, f. 1746.*
    - d. *Mette Marie Groth, f. 1749.*
    - e. *Anne Cathrine Groth, f. 1751.*
  - 9. *Sophie Amalie Groth, f. 1706. Blandt fadderne var hører*

ved Ærøskøbing latinskole, *Michael Dinesen Pontoppidan*, yngre broder til viserektor samme steds *Hans Dinesen Pontoppidan*, og ældre broder til sognepræsten i Thorkildstrup *Børge Dinesen Pontoppidan*, der blev stamfader til »den yngre slægt P.«.

10. *Marie Elisabeth Groth*, f. 1710.

Foranstaaende stamtavle er ufuldstændig, idet der i almindelighed kun er medtaget de børn, som levede ved forældrenes død. I slægten Wolfs ældre stamtavle findes en del om slægten Groth. Vajsenhusapotekerens søster var gift med sognepræst i Maugstrup ved Haderslev, *H. E. Wolf*, og oplysningerne angaar særligt efterkommere efter toldinspektør *Simon Peter Groth*. Iflg. disse oplysninger skal vajsenhusapotekerens ældste søn, sognepræst i Naur og Siir *Simon Peter Groth* være gift med *Caroline Sophie Groth*, der er datter af en købmand *Simon Groth* i Kristianssand. Hvorvidt den Simon Groth skulde være en af de forannævnte personer af samme navn, ved jeg ikke, men at han er af samme slægt maa anses for hævet over enhver tvivl, og der er jo mange muligheder, saavel i de huller, der findes i foranstaaende stamtavle som i de efterfølgende generationer, der ikke her er medtaget eller undersøgt.

Min oldefar skrev sig *Peter Thomsen Groth*, og saaledes kaldes han i kirkebogen ved min farmors daab. I skifteprotokollerne efter hans forældre, skrives han *Peder Groth Thomsen* eller *Peder Groth Pedersen*, og hans søskende *Anne Kirstine Groth Pedersen* og *Simon Groth Pedersen*. Ved faderen, møller *Peder Thomsens* død i 1786, boede Peder hos sin mormor, *Kirsten Olesdatter*, der var enke efter købmand *Peder Johansen Groth*. Simon boede hos sin stifmoder i Øverste Mølle, *Margrete Christine Hasenkam*, og søsteren *Anne Kirstine* boede i København. Hvorvidt denne Simon kan være identisk med købmanden i Kristianssand, eller om han i det hele taget kaldte sig Groth, har jeg ikke faaet oplyst, men min farmor vidste ikke af slægtninge nærmere end vajsenhusapotekereren.